

Слово до українського читача

Як поєднати: “*Поза межами розуміння*” і необхідність осмислити один із найтрагічніших досвідів ХХ століття – *катастрофу* європейського єврейства? Зрозуміти божевілля *Катастрофи* неможливо, але і не осмислювати події того часу не маємо права — це наш обов’язок перед нащадками, в ім’я того, щоб це ніколи не повторилося. Упорядники книги М.Беренбаум та Джон К. Рот у своїй спробі вирішити це протиріччя зібрали разом статті, написані на межі людських духовних сил та інтелектуальних можливостей. Тому багато підтверджень і одне з найстрашніших і найпереконливіших серед них – це самогубства кількох авторів цієї книги. Вони зафіксували свій унікальний досвід, але не віднайшли сил, щоб і далі жити у світі “без Бога, без людей” (Е.Візель). Упорядники книги з тих текстів очевидців трагедії та істориків, філософів, теологів побудували певну *енциклопедію осмислення Катастрофи*. Вона включає і дефініції (*Катастрофа*, Голокост, ШОА), і спробу осмислення місця Голокосту в сучасній історії, й аналіз гітлерівської політики щодо знищення євреїв, і статті про опір в гетто й таборах... Тексти про життя і смерть в роки божевільного досвіду – “Тортури” (Ж.Амері), “Концентраційний всесвіт” (Д.Руссе), “Гетто як форма правління” (Р.Гільберг), “Фекальний наступ” (Т.ДеПре)... — чи не найсильніші за впливом на читача. Викликом юдаїзму, викликом християнству стали події *Катастрофи*. Знаменита фраза “Де тепер Бог?” започаткувала теологію після Освенціму. Тексти “Голокост і Заповіт” Д.Вайса та М.Беренбаума, “Настоятель церкви та обраний народ” Р.Рубенштейна, “614 заповідь” Е.Факенгейма репрезентують цей доробок теологів та філософів. Етичні проблеми є ключовими в цій книзі – спочатку в текстах про межі людського вибору в таборах смерті, а потім у статтях про цінності для світу, який пережив божевілля.

У вітчизняних бібліотеках книг, схожих на *“Поza межами розуміння”* немає. Тому багато причин, а найголовніші – наша відірваність від полілогу інтелектуалів та життя за берлінською стіною впродовж десятиліть. Саме ця причина не дозволила по-справжньому осмислити і найбільші українські трагедії – Громадянської війни, голодомору, Другої світової війни. Публікація цієї книги, окрім самоцінності її в осмисленні єврейської трагедії, сподіваюсь, сприятиме розумінню й української історії. І якщо осмислення хоч в якийсь спосіб здатне впливати на майбутнє, застерігаючи від наступних трагедій, то ця книга, як на мою думку, здатна відіграти таку роль.

Український текст книги доповнено двома матеріалами – статтею М.Гефтера про Голокост та відповідями на анкету “Сучасності” про Бабин Яр українських, російських та єврейських інтелектуалів (1991р.)

Насамкінець хочу висловити особливу подяку п. М.Беренбауму та п. А.Юдківській за сприяння у виданні цієї книги.

Л.Фінберг